

โครงการห้องเรียนพ่อแม่

สำหรับพ่อแม่เด็กปฐมวัย

“เรียนรู้โลก ผ่านความงาม” ครั้งที่ 3 - 4

โดย อภิสรี จรัสชนะเพท (ครูอ้อย) และคณะครูอนุบาลบ้านรัก

จัดโดย

อนุบาลบ้านรัก มูลนิธิสยามกัมมาจล และธนาคารไทยพาณิชย์

วันเสาร์ที่ 17 และ 24 พฤศจิกายน 2561

ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

การอบรมโครงการห้องเรียนพ่อแม่ไทยพาณิชย์ หลักสูตร “เล่นรู้โลก ผ่านความงาม”

ณ อนุบาลบ้านรัก กรุงเทพฯ (เสาร์ที่ 17 และ 24 พ.ย.61)

วิธีดำเนินการกิจกรรม

- เด็ก ๆ เรียนรู้เรื่องงานบ้าน งานครัว งานสวน และกิจกรรมศิลปะ รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน เหมือนกับที่พ่อแม่เคยเรียนรู้เมื่อ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา โดยในครั้งนี้พ่อแม่เป็นผู้สังเกตการณ์ ซึ่งกิจกรรม Play Group ใน 2 สัปดาห์นี้จะทำซ้ำกัน เพราะเด็กเรียนรู้จากการทำซ้ำ (Repetition)

ผลที่เกิดขึ้น

- เด็ก ๆ ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่แม่ครูจัดไว้ ขณะเดียวกัน พ่อแม่ก็ได้เรียนรู้วิธีการดูแลลูกแบบตามธรรมชาติ จากการสังเกตวิธีการเรียนรู้ของลูกและเด็กในกลุ่ม บทบาทของแม่ครูในการพาเด็กทำกิจกรรม
- พ่อแม่เข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก และบทบาทของตนเองมากขึ้น และสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้กับลูกๆ ได้เอง

กำหนดการ

08.00 น.	งานบ้าน งานครัว (เด็ก ๆ ปั่นขนมปังร่วมกับแม่ครู)
09.00 น.	ทำงาน Art และ Hand Work (ร้อยดอกไม้ จัดแจกัน ระบายสีน้ำ วาดภาพสีเทียน)
10.00 น.	รับประทานอาหารว่าง (ขนมปังที่เด็ก ๆ ปั่นด้วยตัวเอง)
10.30 น.	กิจกรรมเล่นเสรี (ของเล่นจากธรรมชาติ)
11.00 น.	กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง
11.30 น.	กิจกรรมวงกลมนิทานเพลง
12.00 น.	นิทานตั้งโต๊ะ
12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน และเก็บล้าง
13.00 น.	พักผ่อน
13.30 น.	กิจกรรมอำลา

งานบ้าน งานครัว (เด็ก ๆ ปั่นขนมปังร่วมกับแม่ครู)

แม่ครูชวนเด็ก ๆ ทำงานบ้าน งานครัว เตรียมอุปกรณ์ และช่วยกันปั่นขนมปัง สำหรับเป็นอาหารว่างตอนสาย ที่นอกจากเด็ก ๆ จะได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการปั่นขนมปังออกมาในรูปร่างต่างๆ ตามจินตนาการแล้ว การนำขนมที่ทำด้วยตนเองมารับประทานเป็นอาหารว่างร่วมกันจะทำให้เด็กเห็นที่มาที่ไปของอาหารที่ทำอย่างมีความหมาย

ในการนวดแป้งและปั่นขนมปังนั้น แม่ครูใช้วิธีการ “พาทำ” โดยแม่ครูทำเป็นตัวอย่าง แจกแป้งที่แม่ครูผสมเสร็จแล้วให้เด็ก ๆ คนละหนึ่งก้อน เมื่อแม่ครูเริ่มนวดแป้งและปั้นเป็นก้อน เด็ก ๆ ก็ทำตามโดยที่แม่ครูไม่ต้องใช้คำสั่ง เด็กหลายคนปั่นขนมปังออกมาตามจินตนาการที่ตัวเองกำลังสนใจ เช่น ไดโนเสาร์ หรือตัวการ์ตูนต่าง ๆ แต่ก็ยังมีเด็กอีกหลายคนที่ยังไม่กล้าลงมือทำอย่างเต็มที่ เพียงแค่เอานิ้วจิ้ม ๆ ตะ ๆ แป้งอย่างระมัดระวัง อีกทั้งยังคอยสังเกตแม่ครู และเพื่อนคนอื่นอยู่เป็นระยะ ซึ่งในกรณีนี้แม่ครูจึงบอกให้พ่อแม่ของเด็กเข้ามาอยู่ใกล้ ๆ และเป็นคนพาถูกทำด้วยตัวเอง

เมื่อปั้นขนมปังเสร็จ แม่ครูนำมาวางทิ้งไว้ให้แบ่งขึ้นฟู จากนั้น จึงนำเข้าเตาอบ

การทำซ้ำในสัปดาห์ที่ 2

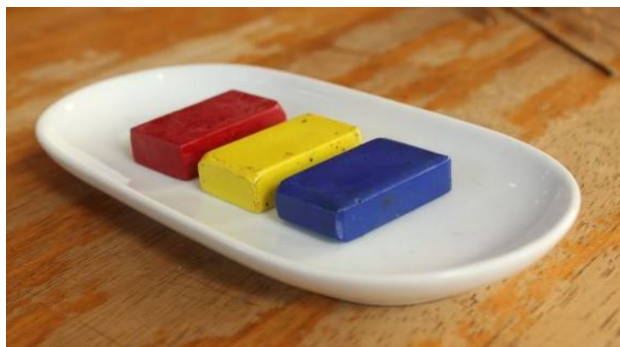

แม่ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการ จากเดิมที่แม่ครูเตรียมแป้งที่ผสมเสร็จแล้วให้เด็กปั้นตามจินตนาการ ในครั้งที่ 2 นี้ แม่ครูเตรียมน้ำตาลแป้งและไข่มาให้เด็กช่วยกันทำ เริ่มจากการร่อนแป้งให้ละเอียด จากนั้น ช่วยกันตีไข่ (โดยแม่ครูตอกไข่ให้ก่อน) เด็กๆ ช่วยกันค่อยๆ เติมแป้ง โดยที่มีแม่ครูคอยนวดแป้งให้ จากนั้น ก็ แบ่งแป้งที่ผสมเข้ากันแล้วให้เด็กปั้นขึ้นรูปตามจินตนาการ ทำให้กิจกรรมทำขนมปังครั้งที่ 2 นี้ เด็กๆ ได้เห็น กระบวนการได้มาซึ่งแป้งขนมปังตั้งแต่ต้นกระทั่งออกมาเป็นขนมปัง

ทำงาน Art และ Hand Work (ร้อยดอกไม้ จัดแจกัน ระบายสีเทียน วาดภาพสีเทียน)

กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะ และสนับสนุนพลังเจตจำนง (Will) ให้เด็ก ๆ เกิดความมุ่งมั่นจากการลงมือทำเอง

แม่ครูเตรียมอุปกรณ์สำหรับ 4 กิจกรรม คือ ร้อยดอกไม้ จัดแจกัน ระบายสีเทียน และระบายสีน้ำ โดยเด็ก ๆ จะหมุนเวียนกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของตัวเอง ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมีแม่ครูเป็นคนพาทำ

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ หนึ่งในกิจกรรมหลักในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางอนุบาลแบบบ้าน เพื่อให้เด็ก ๆ มีประสบการณ์จริง ที่ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ผ่านทำงานด้านศิลปะ ขณะเดียวกัน เด็ก ๆ ก็ได้พัฒนาร่างกาย ทั้งการฝึกความประสานสัมพันธ์ของตาและมือ และการใช้นิ้วมือ เป็นต้น โดยเด็กอนุบาลจะได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์นี้หมุนเวียนกันไปในรอบสัปดาห์ คือ

- วันจันทร์ ร้อยดอกไม้

- วันอังคาร ปั่นขนม
- วันพุธ ออกไปวิ่งเล่นข้างนอก หรือทำอาหาร หรือเป็นกิจกรรมพิเศษที่ไม่ได้อยู่ตารางของทั้ง 5 วัน
- วันพฤหัสบดี ระบายสีน้ำ
- วันศุกร์ เย็บปักถักร้อย และเก็บทำความสะอาด

ซึ่งทั้ง 5 วันนี้เด็ก ๆ จะเห็นภาพรวมทั้งหมดว่า ชีวิตคนที่ดำเนินไปในชุมชนนั้นมีความหลากหลาย

ระบายสีน้ำ – วาดภาพสีเทียน

เด็ก ๆ จะเวียนมานั่งทำที่โต๊ะคราวละ 4-6 คน เพื่อให้แม่ครูสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ทุกครั้งแม่ครูจะเตรียมกระดาษเปียก (กระดาษ 100 ปอนด์ ชุบน้ำและทำให้หมาด) และจัดวางอุปกรณ์ทุกอย่างให้พร้อมในตำแหน่งที่เหมาะสมต่อการหยิบใช้ ได้แก่

- แก้วน้ำสำหรับล้างพู่กัน
- พู่กัน เบอร์ 20
- สีน้ำ (แดง เหลือง น้ำเงิน)
- ผ้าเช็ดพู่กัน

เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถควบคุมการใช้สีได้เหมือนผู้ใหญ่ แม่ครูจึงเตรียมผสมน้ำในเนื้อสีไว้ให้ เมื่อดึงพู่กันจุ่มสีแล้วมาระบายลงบนกระดาษเปียก สีก็จะวิ่งเข้าหากันเองตามธรรมชาติ

เมื่อเด็ก ๆ พร้อมหน้า แม่ครูจะจุดเทียน และร้องเพลง เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กทั้งกายและใจ ให้นั่งอยู่ในท่าทางที่เหมาะสม และใช้เพลงนำพาความรู้สึก ทำให้เด็ก ๆ มีสมาธิอยู่กับสีน้ำที่อยู่ตรงหน้าและลงมือถ่ายทอดสีสันทออกมาผ่านจินตนาการและลมหายใจที่ผ่อนคลาย

“ท้องฟ้ากว้างใหญ่ สายรุ้งทอดผ่าน มอง มอง สวยทุกสี พาชีวี เราขึ้นบาน

โปรดสถิตในถ้วยทองคำ โปรดช่วยนำความสุขสำราญ ”

เมื่อได้ยินบทเพลง เด็กๆ จะให้ความสนใจและสังเกตสิ่งที่แม่ครูกำลังทำ และทำตามอย่างสงบ (ระหว่างร้องเพลงแม่ครูจะจับพู่กันวาดไปในอากาศทางซ้ายและขวาสลับกัน) โดยแม่ครูปล่อยให้ **เด็กๆ ระบายสีน้ำอย่างอิสระ ไม่มีหัวข้อหรือตั้งโจทย์ เพียงแต่เด็กๆ ต้องมีวินัยในการใช้สีน้ำร่วมกัน** คือ ต้องจุ่มน้ำล้างพู่กัน และเช็ดให้แห้งทุกครั้ง เมื่อต้องการเปลี่ยนสี เพื่อไม่ให้สีปนกัน

สำหรับการวาดภาพด้วยสีเทียนนั้น แม่ครูจะเตรียมสีเทียนแท่งใหญ่จับถนัดมือซึ่งเหมาะสำหรับเด็กเล็ก โดยใช้แม่สี คือแดง เหลือง น้ำเงิน

เด็กบางคนใช้สีเทียนระบายไปอย่างอิสระไร้รูปทรง แต่บางคนก็วาดเป็นรูปตัวการ์ตูน ดอกไม้ ด้วยสีสันที่แตกต่างกันออกไป บางคนใช้สีเดียว แต่บางคนก็ผสมสีจนเกิดเป็นสีสันต่าง ๆ มากมาย

การวาดรูปของเด็กด้วยสีน้ำและสีเทียน มีจุดประสงค์ที่ต่างกัน

- การระบายสีน้ำ เราจะเห็นความรู้สึกหรืออารมณ์ข้างในของเด็ก ว่าเขากำลังรู้สึกอย่างไร ด้วยสีสันที่วิ่งเข้าหากัน
- การวาดรูปด้วยสีเทียน เราจะเห็นภาพสิ่งที่อยู่ในใจ หรือสิ่งที่เด็กกำลังสนใจอยู่ เขาบันทึกอะไรไว้ในหัว เขาเก็บข้อมูลอะไรอยู่ และเมื่อมีสีให้วาด/ระบาย เด็กจะบรรยายภาพหรือเล่าเรื่องในหัวของตัวเองออกมา

สิ่งที่พ่อแม่หรือแม่ครูทำ คือ สังเกตภาพของลูกอยู่ห่างๆ ยังไม่ควรไปซักไซ้ถามเขา ถ้าเด็ก ๆ อยากเล่าพ่อแม่และแม่ครูก็พร้อมฟัง แต่ถ้าเขาไม่ได้อยากเล่า อย่าไปซักไซ้เพียงแค่อ่านให้เท่านั้นก็พอ

ร้อยดอกไม้ - จัดดอกไม้

การร้อยดอกไม้เป็นหนึ่งกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่เด็กจะได้ฝึกประสานความสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ ซึ่งจากการสังเกตเด็ก ๆ จะค่อนข้างมุ่งมั่นและมีความสงบในขณะที่พยายามร้อยดอกไม้และจัดดอกไม้ให้สำเร็จ

โดยเมื่อจัดดอกไม้เสร็จแล้ว เด็ก ๆ จะนำแจกันที่ตัวเองจัดไว้ไปวางประดับตามจุดต่างๆ

กิจกรรมเชยเทียน

กิจกรรมเชยเทียนเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเด็กและแม่ครูให้ความเคารพซึ่งกันและกัน เด็กได้สัมผัสการ “อ่อนน้อมและยอมรับ” โดยแม่ครูเป็นศูนย์กลางในการเป็นแบบอย่างและพาทำ

- แม่ครูชวนเด็กๆ มาล้อมวงกลางห้อง ร้องเพลง “ธงไตรรงค์” และตามด้วยเพลงชาติไทย

“เชิญธงขึ้นสู่ยอดเสา พวกเรายืนตรงทันที

ธงไตรรงค์มี 3 สี

สีแดงนี้ คือสีแดงชาติ

สีขาว คือศาสนา

น้ำเงินนั้น หมายความว่า องค์พระมหากษัตริย์ไทย”

- แม่ครูจุดเทียน แล้วส่งต่อไปยังเด็กคนที่นั่งอยู่ทางซ้ายมือ “เด็กๆ รับเทียนอย่างอ่อนน้อมและ ยอมรับนะคะ” ก่อนเด็กรับเทียนต้องยกมือไหว้ และแบมือรับเทียน แม่ครูรับไหว้เด็ก เด็กๆ ส่งเทียน ต่อกันไปเรื่อยๆ ด้วยความระมัดระวังจนครบรอบวงมาถึงแม่ครูอีกครั้ง กิจกรรมนี้ทำให้เด็กทุกคน อยู่ในความสงบโดยอัตโนมัติ (จะมีแม่ครูนั่งคั่นเด็กๆ อยู่ในวงเป็นระยะ)
- แม่ครูร้องเพลงและนำสวดมนต์ (โดยแม่ครูและเด็กนั่งพนมมือสวดมนต์พร้อมกัน)

“ฉันมีความสุขเล็ก ๆ ในใจฉัน

ในใจฉัน ในใจฉัน

ฉันมีดอกไม้เล็ก ๆ ในใจฉัน”

“น้อมใจไหว้คุณพระ สักการะ พระพุทธรองค์

พระธรรม และพระสงฆ์ สอนให้สร้างแต่ความดี”

“อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา, พุทธัง ภะคะวันตัง อภิวาเทมิ

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, ธัมมังนะมัสสามิ

สุปะฏิปปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ”

- แม่ครูบอกว่า “บัวดอกนี้ (เปรียบมือที่พนมอยู่เป็นดอกบัว) แทนคุณของคุณพ่อคุณแม่” แล้วร้องเพลงพระคุณพ่อแม่

“ขอบคุณบิดามารดาสอนสั่ง พระคุณท่านยังฝังใจอุรา
คิดถึงพระคุณเกื้อหนุนเมตตา สุดจะพรรณนาพระคุณท่านเอย”

“แต่เล็กจนโต แม่เฝ้าถนอม เก็บอดเก็บออม ไม่ยอมบ่นเลย
ลูกรักจะเป็นเด็กดี ให้ชื่นชัย แทนคุณท่านเอย ที่เคยเลี้ยงมา”

“กราบคุณพ่อ กราบคุณแม่”

- แม่ครูดับเทียนและร้องเพลงตื่น (ประกอบท่าทางขยับนิ้ว ตั้งแต่ นิ้วโป้งจนถึง นิ้วก้อย พร้อมยกมือขึ้นมาทำท่าทางประกอบเพลง) ซึ่งเด็ก ๆ ก็ทำตามอย่างให้ความสนใจ
- “คุณพ่อตื่น คุณแม่ตื่น พี่ชายตื่น พี่สาวตื่น น้องเล็ก ๆ ก็ตื่น คุณตาตื่น คุณยายตื่น คุณปู่ตื่น คุณย่าตื่น
เพื่อน ๆ ตื่น ทุก ๆ คนตื่นพร้อมกันหมดเลย”

“หัวนี้ไป๋ คุณพ่อของฉัน ตัวอ้วนกลม ใจคอหนักแน่น

นิ้วชี้เหมือนคุณแม่ท่านเป็น คนสั่งสอนและใจอ่อนโยน

นิ้วกลางเหมือนพี่ชายคนโต สูงโยงโย่ท่าทางขี้อั่น

นิ้วนางเหมือนพี่สาวแสนงาม เธอมีไว้สำหรับใส่แหวน

นิ้วก้อยน่ารักตัวฉันเอง 1 2 3 4 5 ร้องเพลง

ครอบครัวเรานั้นชอบครี้นเครง รวมบรรเลงเป็นเพลงประสาน”

- แม่ครูชวนให้เด็ก ๆ ลูกขี้ยืนพร้อมบอกว่า “เราจะเป็นต้นไม้ใหญ่ ฉันคือต้นไม้ใหญ่ ยืนหยัดได้อยู่บนโลก” จากนั้น ร้องเพลง “สวัสดีตะวัน” พร้อมประกอบท่าทาง

“สวัสดีตะวัน สวัสดีโลกหล้า สวัสดีต้นไม้และนกในนภา

สวัสดีภูเขา ปลาน้อยในธารา สวัสดีคุณครู เพื่อนยา และฉันเอง”

“สวัสดีค่ะ / สวัสดีครับ”

จะสังเกตได้ว่าแม่ครูพาเด็ก ๆ ทำกิจกรรมต่าง ๆ โดย**ไม่ใช่คำสั่ง**เลย แต่จะใช้การ**ทำเป็นตัวอย่าง** และ **“พาทำไปด้วยกัน”** แล้วเด็ก ๆ ก็จะทำตามเอง อีกทั้งยังใช้การ**ร้องเพลงเพื่อเชื่อมร้อยทุกเรื่องราว** และ**ทุกกิจกรรมเข้าด้วยกันเสมอ** เป็นจังหวะที่บอกเด็ก ๆ ให้รู้ว่าเมื่อไหร่ที่เมื่อครูร้องเพลงนั้นหมายถึงว่าพวกเขา กำลังจะได้ทำอะไรใหม่ ๆ ต่อไปนั่นเอง

- เมื่อร้องเพลงจบ แม่ครูชวนเด็ก ๆ เดินจับมือเป็นแถวออกมาล้างมือข้างนอกห้อง เพื่อเตรียมตัวรับประทานอาหารว่าง

กิจกรรมรับประทานอาหารว่าง

การรับประทานอาหารบนโต๊ะอาหารร่วมกัน เด็ก ๆ จะได้ฝึกมารยาทบนโต๊ะอาหารที่เด็กจะดูจากแม่ครูเป็นต้นแบบ ฝึกการรอคอย ฝึกดูแลน้อง และฝึกเรื่องประชาธิปไตยที่แต่ละคนจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน

เมื่อขนมปังสุกหอม แม่ครูจะนำมาวางให้เด็ก ๆ ได้ดูผลงานของตัวเองและของเพื่อน ซึ่งเด็ก ๆ จะตื่นเต้น เห็นความมหัศจรรย์ของการเปลี่ยนรูปของแป้งที่ตนเองปั้นไว้ตอนเช้า

- เมื่อเด็กๆ ล้างมือเสร็จ แม่ครูก็พาเด็ก ๆ จับมือกันเดินเข้ามานั่งล้อมวงรับประทานอาหารว่างร่วมกัน โดยแม่ครูนำแจกขนมปัง พร้อมแก้วน้ำ และชวนให้พี่โตสุดมาช่วยแจกแก้วให้กับน้อง ๆ (ซึ่งหากเป็นที่อนุบาลบ้านรักจะเป็นหน้าที่ของพี่ชั้นอนุบาล 3)
- แม่ครูบอก “เด็ก ๆ วางมือไว้บนตักก่อน” เป็นการสอนโดยใช้กติกา เพื่อรอเพื่อนทุกๆ คน พร้อมรับประทานพร้อมกัน

- เมื่อแจกขนมปังและอุปกรณ์ครบ แม่ครูจะจุดเทียน และชวนให้เด็ก ๆ จับมือกันรอบโต๊ะพร้อมกับนำเด็กท่องบทกลอน

“อาหารว่างชิ้นนี้ เรารับประทาน ขนมปัง น้ำ เราขอสัญญาว่า จะรับประทานให้หมด”

“โลกผู้มอบอาหารนี้ให้ ตะวันผู้ทำให้สุขเหลือองาม
บุญคุณโลกและดวงตะวัน จะจารึกไว้ ในใจเราตลอดกาล”

“ขอขอบคุณอาหารมื้อนี้ ขอขอบคุณค่ะ/ครับ”

- ทุกคนรับประทานขนมปังร่วมกัน โดยแม่ครูนั่งรับประทานขนมปังกับเด็ก ๆ ด้วย เพื่ออยู่เป็นแบบอย่างของการฝึกมารยาทบนโต๊ะอาหารให้เด็ก ๆ เห็นและทำตามโดยไม่ต้องพูดสอนกัน

- เมื่อเด็ก ๆ เริ่มอ้อมแล้ว แม่ครูนำตระกร้ามาวางบนโต๊ะ สำหรับใส่จานและแก้วน้ำที่ทานหมดแล้ว โดยส่งต่อตระกร้าไปรอบ ๆ โต๊ะ เพื่อให้เด็ก ๆ เก็บจานและแก้วที่ใช้แล้วของตัวเองใส่ไว้ในตระกร้า เด็ก ๆ ไม่ต้องลุกเดินไปจากโต๊ะให้วุ่นวาย ซึ่งในระหว่างที่เก็บจานและแก้วน้ำ แม่ครูจะร้องเพลง

“ลอย ลอย ลอย ลอยไปตามน้ำใส

ลอยไป ลอยไป ลอยไป ลอยไป ลอยไปให้เย็นใจ”

แม่ครูจะร้องเพลงนี้ซ้ำไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเก็บจานครบรอบโต๊ะ

- เมื่อเก็บจานและแก้วหมดแล้ว แม่ครูจะดับเทียนที่จุดไว้ตั้งแต่ตอนต้น และร้องเพลงพร้อมทำท่าประกอบ ซึ่งเมื่อเด็ก ๆ เห็นแม่ครูทำ ก็ทำตาม

“คุณแม่ลีแมกซ์ แมกซ์ แมกซ์ สวมใส่กระโปรง โปรง โปรง

ที่มีกระดุม ดุม ดุม สีแดง และดำ ดำ ดำ

เธอขอเงินแม่ แม่ แม่ ห้าสิบ สตางค์ ตาง ตาง

เพื่อจะไปดู ดู ดู ช้างเดินระบำ บำ บำ

เธอกระโดดสูง สูง สูง ขึ้นไปบนฟ้า ฟ้า ฟ้า

แล้วไม่กลับมา มา มา ถึงเดือนพฤศจิกายน

เมื่อร้องจบเพลง แม่ครูชวนเด็ก ๆ ที่นั่งอยู่รอบโต๊ะอาหารจับมือกันอีกครั้งพร้อมกับท่องบทกลอน

“โลกผู้มอบอาหารนี้ให้ ตะวันผู้ทำให้สุกเหลืองงาม

บุญคุณโลกและดวงตะวัน จะจารึกไว้ในใจเราตลอดกาล”

“ขอขอบคุณอาหารมื้อนี้ ขอขอบคุณค่ะ/ครับ”

- แม่ครูชวนเด็ก ๆ เล่นอิสระในห้อง และหาพี่โตอาสามาช่วยแม่ครูล้างจานด้วยกันก่อน แล้วค่อยไปเล่นกับเพื่อน ๆ

การล้างจานเป็นหนึ่งใน “งานบ้าน”

- เด็กที่ล้างไม่เป็น แม่ครูจะช่วยจับมือ “พาทำ” กิจกรรมนี้จะทำให้เด็กรู้จักหน้าที่ เมื่อทานแล้วต้องทำความสะอาดล้างจานเอง
- การใช้จาน-ถ้วยกระเบื้องเพื่อให้เด็กระมัดระวังในการล้าง ถ้าไม่ระวังจานหรือแก้วก็จะแตก และเด็กก็จะได้เรียนรู้ว่าคราบน้ำจะต้องระวังให้มากขึ้น ถ้าไม่ระวังจานก็จะแตกอีก
- เมื่อเด็กทำจานหรือแก้วแตก แม่ครูหรือพ่อแม่จะต้องไม่ดุคำหรือบ่น แต่จะต้องบอกให้เด็กรู้ว่าควรจะทำอย่างไรจานจึงไม่แตก และบอกให้เด็กใช้ความระมัดระวังมากขึ้น

กิจกรรมเล่นเสรี

การเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้เล่นเสรี เล่นอย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัยจากพ่อแม่ เด็ก ๆ มักจะสร้างโลกในจินตนาการขึ้นมาแล้วเล่นสนุกกับโลกใบนั้น จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการให้เด็ก ๆ ได้อย่างดี ทั้งพัฒนาการด้านสังคม การแก้ปัญหา การเล่นร่วมกับคนอื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และการปฏิบัติตามข้อตกลง

แม่ครูชวนเด็ก ๆ เข้ามาในบ้านแล้วปล่อยให้**เล่นอิสระ** โดยของเล่นที่มีอยู่ในมุมของเล่นเป็น**ของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ** ที่มีความยืดหยุ่นเพียงพอให้เด็กนำไปจินตนาการสร้างสรรค์ต่อได้ เช่น แต่งตัวด้วยผ้าฝ้ายสีล้นต่างๆ เล่นเชือก หรือนำตุ๊กตามาเล่นบทบาทสมมติเป็นพ่อแม่ที่กำลังป้อนอาหารลูก (ตุ๊กตาตัวน้อย) นำท่อนไม้มาต่อเป็นชั้นเหมือนตึกสูง หรือนำมาเล่นเป็นปืน บางคนเล่นนำจาน-ชามไม้ เมล็ดพืช มาเล่นขายของหรือเล่นทำอาหาร เป็นต้น

หลังจากเล่นได้ประมาณ 30 นาที แม่ครูชวนเด็ก ๆ เก็บของเล่นกลับเข้าที่ โดยใช้เพลง “เก็บของเล่น” เป็นสัญญาณให้เด็ก ๆ รู้ว่าหมดเวลาเล่นแล้ว และครูพาเด็กเก็บและนำของเล่นทุกอย่างกลับเข้าที่

“ได้เวลาฉันขอจากลา ของเล่นที่รักเจ้าพักผ่อนกาย
ห่มผ้าให้แล้วเจ้านอนสบาย พรุ่งนี้ฉันมาเล่นใหม่
ลาก่อน ลาก่อน ลาก่อน ลา..... ลาก่อน ลาก่อน ลาก่อน ลาก่อน.....”

การให้เด็กเก็บของเล่น นอกจากจะเป็นการฝึกให้เด็ก**รู้จักรับผิดชอบในการเล่นและเก็บของตัวเอง** สร้าง**นิสัยให้เด็กไม่เป็นคนจับจด ไม่ทิ้งข้าวของ**แล้ว การให้เด็กแยกเก็บของให้ถูกที่ เป็นการ**ฝึกเชาว์** **ปัญญาความสามารถในการแยกแยะ**ของเด็ก

ข้อสังเกตระหว่างการเล่น

- เด็กมีจินตนาการในการเล่นสูงมาก ทั้งเล่นคนเดียว เล่น 2 คน หรือเล่นเป็นกลุ่ม
- เด็ก ๆ สามารถเข้าหากัน เล่นด้วยกันได้อย่างรวดเร็ว
- เมื่อเด็กเจอปัญหาระหว่างเล่น ก็จะหาทางแก้ไขปัญหาเอง รู้จักคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ผ่านข้อผิดพลาด
- เด็ก ๆ มีความสนใจในการเล่นของเล่นแตกต่างกัน บางคนอาจจะมีการทะเลาะกันบ้าง แย่งของเล่นกันบ้าง แม่ครูก็จะบอกให้พ่อแม่ปล่อยให้เด็ก ๆ เรียนรู้การอยู่ร่วมกันเอง แต่ในขณะเดียวกัน แม่ครูจะคอยดูอยู่ห่าง ๆ ถ้าจำเป็นจริง ๆ แม่ครูก็จะมีวิธีการจัดการอย่างแนบเนียน โดยการนำสิ่งของที่เป็นปัญหาออกไป และไม่เข้าไปแตะเรื่องราวระหว่างเด็ก ๆ
- บางครั้งที่พ่อแม่เข้าไปกำกับบอกให้ลูกเล่นแบบนี้แบบนั้น หรือคอยชี้นำการเล่นของลูก จะเห็นได้ชัดว่าเด็กจะมีความกังวลในการเล่น เขาจะคอยชำเลืองมองผู้ปกครองเสมอ และไม่แสดงออกแบบอิสระตามที่ใจอยากจะทำจริง ๆ แต่เมื่อผู้ปกครองถอยห่างออกมา ไม่คอยกำกับลูก เด็กก็จะเล่นได้อย่างอิสระและบอกเล่าจินตนาการของเขาผ่านออกมาในการเล่นทั้งเล่นคนเดียว และเล่นกับเพื่อนอย่างเห็นได้ชัด
- ในระหว่างที่ปล่อยให้เด็ก ๆ เล่นอย่างอิสระ หากมีเสียงของผู้ใหญ่ปรบมือ หรือทำเสียงเชียร์และยินดี เด็ก ๆ เกือบทุกคนที่เล่นอยู่จะหันไปมองอย่างสงสัยว่าผู้ใหญ่กำลังชื่นชมใครหรือชื่นชมอะไรอยู่ และบางคนก็จะเปลี่ยนไปทำสิ่งที่กำลังได้รับความสนใจจากผู้ใหญ่ แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของเด็ก ๆ มาก ดังนั้น ผู้ใหญ่ควรระมัดระวังในการแสดงออกเมื่ออยู่กับเด็ก

กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง

เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ออกนอกห้องเรียนไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่บริเวณกลางแจ้ง เสมือนเป็นจังหวะ “ลมหายใจออก” เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ ได้ปีนป่ายเครื่องเล่นและต้นไม้ เป้าหมายหลักคือ พัฒนาร่างกาย โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และการที่เด็ก ๆ ได้เล่นด้วยกัน จะเกิดการเรียนรู้การทำตามกติกาข้อตกลง ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา

ข้อสังเกตระหว่างการเล่น

- เมื่อเด็ก ๆ ได้ออกมาข้างนอกห้องเรียน ทุกคนจะสดชื่นมาก หลายคนวิ่งไปมาในสนามหญ้าโดยไม่รู้จักเหนื่อย บางคนปั่นปายตามเครื่องเล่น ต้นไม้ หรือล้อจักรยานด้อย่างระมัดระวัง และที่แทบทุกคนต้องเล่นคือ ชิงช้า บางคนขึ้นไปยืนบนชิงช้า บางคนนั่ง บางคนแกว่งให้เพื่อน
- ในช่วงแรก ๆ เด็ก ๆ จะเล่นในสิ่งที่ตัวเองสนใจ และสักพักจะเริ่มรวมกลุ่มกันเล่นอะไรที่เหมือนกัน โดยมีพ่อแม่คอยสังเกตและช่วยระมัดระวังอยู่ห่าง ๆ

กิจกรรมวงกลมนิทานเพลง

กิจกรรมวงกลมเป็นกิจกรรมที่แม่ครูอนุบาลใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ๆ แทนการบอกสอน โดยแม่ครูใช้บทกลอน บทกวี บทเพลง และเคลื่อนไหวประกอบท่าทางอย่างมีทิศทาง ผ่านจังหวะอันพลิ้วไหว อ่อนโยน ปนสนุก เป็นประสบการณ์ที่เชื่อมโยงเด็กไปสู่ความเข้าใจชีวิตและธรรมชาติอย่างงดงาม

แม่ครูเริ่มร้องเพลง เด็ก ๆ จับมือต่อกันล้อมเป็นวงกลม และเข้าสู่กิจกรรมวงกลมนิทานเพลง

- เริ่มต้นด้วยเพลง “สวัสดีตะวัน”

สวัสดีตะวัน สวัสดีโลกหล้า สวัสดีต้นไม้ และนกในนภา
สวัสดีภูเขา ปลาน้อยในธารา สวัสดีคุณครู เพื่อนยา และฉันเอง

- เพลง “ช้างหาว มดหาว”

ช้างตัวใหญ่อ้าปากหาวนอน หาว หาว หาว หาว (เอามือทั้งสองวาดออกไปข้างๆ ตัวสุดแขน)
มดตัวน้อยหาวนอนอย่างนี้ หาว หาว หาว หาว (เอานิ้วชี้สองข้างขึ้นมาไว้ตรงมุมปาก แล้วขยับเข้าออก)
หาว หาว (เอามือทั้งสอง วาดออกไปข้างๆ ตัวสุดแขน)
หาว หาว (เอานิ้วชี้สองข้างขึ้นมาไว้ตรงมุมปาก แล้วขยับเข้าออก)

- นิทานเพลง “ช้างกับแมงมุม”

แล้วแม่ช้างก็พาลูกช้างออกไปเดินเล่นในป่า

“นางช้างตัวหนึ่ง ออกไปเที่ยวเดิน บนใยแมงมุม เล่นจนเพลิดเพลิน มันเห็นเป็นการ สนุกเหลือใจ
มันจึงร้องเรียกนางช้างอีกตัวหนึ่งขึ้นมา”

(ทำท่าอหลังโค้งเหมือนหลังช้าง ใช้แขนยื่นออกมาด้านหน้าเหมือนงวงช้าง เดินส่ายไปมา)

นางช้าง 2 ตัว ออกไปเที่ยวเดิน บนใยแมงมุม เล่นจนเพลิดเพลิน มันเห็นเป็นการ สนุกเหลือใจ
มันจึงร้องเรียกนางช้างอีกตัวหนึ่งขึ้นมา”

(ทำท่าเหมือนช้าง เดินตามกัน ร้องวนแบบนี้จนได้เพื่อนช้าง 5 ตัว เดินตามกันไป)

- วงกลมนิทานเพลง “ช้าง”

เข้าวันหนึ่ง ลูกช้างและแม่ช้างเดินออกไปเที่ยวเล่น ทันใดนั้นเอง เมฆครี้มก็ลอยลงมา และแล้วฝนก็ตั้ง
เค้า ฝนตกลงมา ฝนตกลงมา แล้วฝนก็ตกหนักขึ้น หนักขึ้น ลูกช้างแอบอยู่ใต้ท้องแม่ และแล้วฟ้าก็ผ่าดัง เปรี๊ยะ!
ลูกช้างวิ่งหนี (ทุกคนวิ่งหนีไปรอบ ๆ) เมื่อกลับมาไม่เห็นแม่ช้างแล้ว ทำยังไงดี ลูกช้างก็ต้องเดินต่อไป

“แม่จ๋า ๆ แม่จ๋า ๆ แม่อยู่ไหน” ไปเจอเจ้าเปิดตัวน้อย “ก๊าบ ก๊าบ ก๊าบ” ลูกช้างถามว่า “พี่เปิด ๆ พี่เปิด
เห็นแม่ของฉันไหม” เปิดถาม “ก๊าบ ก๊าบ ก๊าบ แม่ของเธอหน้าตาอย่างไร”

ลูกช้างตอบ “แม่ของฉันหน้าตาอย่างนี้นะ ช้าง ช้าง ช้าง น้องเคยเห็นช้างหรือเปล่า ช้างมันตัวโตไม่เบา จมูกยาว ๆ เรียกว่างวง มีเขี้ยวโค้งงอเรียกว่างา มีหู มีตา หางยาว” พี่เบ็ตตอบ “ก๊าบ ก๊าบ ก๊าบ ไม่เคยเห็นอะไรแบบนี้เลย ไปข้างหน้าเหอะ”

ลูกช้างเดินหาแม่ช้างต่อไป “แม่จ๋า ๆ แม่จ๋า ๆ แม่อยู่ไหน พี่กระต่าย ๆ พี่กระต่ายเห็นแม่ของฉันไหมจ๊ะ” ลูกช้างไปเจอพี่กระต่าย พี่กระต่ายถาม “แม่ของเจ้าเหรือ หน้าตายังงเหรือ” ลูกช้างตอบ “แม่ของฉันหน้าตาอย่างงั้นะ ช้าง ช้าง ช้าง น้องเคยเห็นช้างหรือเปล่า ช้างมันตัวโตไม่เบา จมูกยาว ๆ เรียกว่างวง มีเขี้ยวโค้งงอเรียกว่างา มีหู มีตา หางยาว” พี่กระต่ายตอบ “ไม่เคยเห็น ไม่เคยเห็น ไปข้างหน้าเหอะ”

“ฮือฮือ ฮือฮือ” ลูกช้างร้องไห้แล้วเดินหาแม่ช้างต่อไป “แม่จ๋า ๆ แม่จ๋า ๆ แม่อยู่ไหน ๆ” ลูกช้างได้ยินเสียงคำรามของเสือ (ทำท่าเสือคำรามเบา ๆ) จึงร้องถามพี่เสือไปว่า “พี่เสือ พี่เสือเห็นแม่ของฉันไหม” (เสือทำท่าขู่ใส่) “ว้ายย น่ากลัว ไม่เอาดีกว่า ๆ”

“เฮ้ออ แม่จ๋า ๆ แม่อยู่ไหน ๆ แม่อยู่ไหนหละจ๊ะ” ลูกช้างไปเจอพี่กวาง “พี่กวาง พี่กวางเห็นแม่ของฉันไหม” พี่กวางอดเขาที่สวองามของเขาแล้วถามว่า “แม่ของเจ้าหน้าตาอย่างงั้นหละ” ลูกช้างตอบ “แม่ของฉันหน้าตาอย่างงี้ ช้าง ช้าง ช้าง น้องเคยเห็นช้างหรือเปล่า ช้างมันตัวโตไม่เบา จมูกยาว ๆ เรียกว่างวง มีเขี้ยวโค้งงอเรียกว่างา มีหู มีตา หางยาว” พี่กระต่ายตอบ “ไม่เคยเห็น ไม่เคยเห็น ไปข้างหน้าเหอะ”

“ฮือฮือ ฮือฮือ” ลูกช้างร้องไห้แล้วเดินหาแม่ช้างต่อไป “แม่จ๋า ๆ แม่จ๋า ๆ แม่อยู่ไหน ๆ” ลูกช้างมองเห็นพี่ลิง (ทำท่าลิง) “พี่ลิง ๆ เห็นแม่ของฉันไหม” พี่ลิงตอบ “เดี๋ยวขอฉันขึ้นไปดูข้างบนก่อน แม่ของเจ้าหน้าตาอย่างงั้น?” ลูกช้างตอบ “อย่างงั้นะจ๊ะ ช้าง ช้าง ช้าง น้องเคยเห็นช้างหรือเปล่า ช้างมันตัวโตไม่เบา จมูกยาว ๆ เรียกว่างวง มีเขี้ยวโค้งงอเรียกว่างา มีหู มีตา หางยาว” พี่ลิงตอบ “อ้อ... อยู่ตรงนั้นนน” ลูกช้างดีใจ ร้องเรียก “ไปดีกว่า.. แม่จ๋า ๆ ๆ” และแล้วเจ้าลูกช้างก็ได้อยู่กับแม่ของเขา แล้วแม่ก็กอดเขาเอาไว้ (ทำท่ากอดค้ำไว้ครึ่งนาที)

- แม่ครูพาร้องเพลง “ซาร์ลี” เด็ก ๆ จับมือกันเดินเป็นแถว ล้างมือล้างเท้า ก่อนเข้าห้องไปฟังนิทาน

“อาจไม่มีบ้านหลังใหญ่ อาจไม่มีเงินทองมากมาย

อาจไม่มีสิ่งของสุขสบาย แต่หัวใจไม่เคยเหินห่าง

ภายใต้ท้องฟ้ากว้างใหญ่ ยังมีดวงดารามากมาย

เต็มไปด้วยความรักอุ่นสบาย เต็มหัวใจของกันและกัน

แม้จะมีความทุกข์ มีเรื่องราวโหดร้าย เราจะผ่านมันไปด้วยกัน

เราจะจับมือกัน ร่วมเผชิญขวากหนาม จนกว่าจะผ่านพ้นไป

‘ไม่ต้องมีบ้านหลังใหญ่ ไม่ต้องมีเงินทองมากมาย

เต็มไปด้วยความรักอุ่นสบาย เต็มหัวใจของกันและกัน”

นิทานตั้งโต๊ะ

ในขณะที่เด็กฟังนิทาน เขากำลังสร้างภาพในจินตนาการอยู่ในหัว พร้อมๆ กับได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จากเนื้อหาและหุ่นนิทานที่เคลื่อนไหวไป ที่เด็กๆ จะรู้สึกอึดอัดและซึมซับได้โดยไม่ต้องการข้อสรุป

แม่ครูชวนเด็ก ๆ ให้มานั่งที่เก้าอี้ที่จัดเตรียมไว้เพื่อเข้าสู่กิจกรรมนิทานตั้งโต๊ะ ซึ่งแม่ครูได้เตรียมอุปกรณ์ไว้เรียบร้อยแล้ว เมื่อเด็ก ๆ นั่งที่เก้าอี้เรียบร้อยแล้ว แม่ครูร้องเพลงนิทาน “หิ่งห้อย” เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กนั่งสงบ

“เด็กตัวน้อย ๆ นั่งคอยหิ่งห้อยมา เก็บแข่งเก็บขา ปิดวาจาเร็วไว

หากใครส่งเสียง แม้เพียงลมหายใจ หิ่งห้อยหนีไป ไม่หวนคืนกลับมา”

แม่ครูค่อย ๆ เปิดผ้าคลุมโต๊ะนิทานจากด้านนอก เป็นจังหวะทำให้เด็กรู้ว่า “นิทานกำลังจะเริ่มแล้วนะ” พร้อมกับร้องเพลงไปด้วยว่า “ได้เวลาของโลกลิทาน” โดยจะมีจังหวะให้ทอดนั่งเหมือนลมหายใจ

“ได้เวลาของโลกลิทาน ได้เวลาของโลกลิทาน

สะพานสายรุ้งทอดยาว จากดวงดาวสู่ตัวเจ้า

จากตัวเจ้าสู่ดวงดาว มานั่งฟังมาล้อมวง”

นิทานเรื่อง หมูป่า 13 ตัว (แต่งโดยครูอุ้ย)

“ณ ถ้ำหลวงน้ำ ลูกหมูป่าทั้ง 13 ในวัยชน แอบหนีแม่ไป เข้าถ้ำผจญ ผีความอดทน ปีนหินเขาย้อย
 พี่ใหญ่หมูป่า เป็นห่วงน้องยา กลัวแม่จะคอย น้องๆ ยังสนุก จนตะวันบ่ายคล้อย ฝนตกปรอยๆ ทอยกลับทันที่
 พอถึงปากถ้ำ น้ำไหลเอ่อล้น ลูกหมูถอยหนี รีบกลับเข้าถ้ำ เดินย่ำเร็วรีว ปีนป่ายให้ดี ที่สูงปลอดภัย
 ยิ่งมืดยิ่งหนาว น้องกลัวถึงคราว ติดถ้ำทำไม มาเถื่อน้องๆ พี่จะกอดไว้ พี่ใหญ่ปลอดภัย ไม่ให้น้องกลัว
 ฝ่ายแม่หมูป่า ร้องเรียกตามหา ลูกหมูจนทั่ว สัตว์ป่าพร้อมใจ มากันหลายตัว ผู่งปลาสาวยหิว สายหางว้ายตาม
 พญานาคงใหญ่ พวกมันร่วมใจ ช่วยกันสูบน้ำ ตัวตื้นรู้ข่าว ทำฝ่ายกันห้าม ชาวบ้านใจงาม ให้ระบายน้ำเข้านา
 ช้างช่วยชนหิน นกน้อยช่วยบิน มองหาน้องยา เจ้าลิงลอดมุด เจาะชุดหินผา จนเหนื่อยจนล้า ไม่พบน้องเลย
 อาสาตลอดถ้ำ เจ้าน้อยดำน้ำ แหวกว้ายอย่างเคย ผู่งปลาสาวยหิว ไม่นิ่งอยู่เฉย ไม่รอให้อ่อย ว้ายตามคลอไป
 น้ำหลากทะเลลึก ใครจะรู้จัก ลูกหมูอยู่ไหน ลูกหมูอ่อนเพลีย แต่มีแรงใจ คงต้องมีใคร มาช่วยสักคน
 พี่ใหญ่สอนดี หากลูกหมูหิว เจ้าจงอย่าบน น้ำหยดจากหิน กินได้ทุกคน เจ้าจงอดทน เช่นนกกีฟ้า
 ง่วงมานอนตัก เหนื่อยมานั่งพัก ไกลๆ พี่หนา เจ้าอย่าร้องไห้ อย่าเสียน้ำตา จงสงบกายา นั่งสมาธิกัน

(ร้องเพลง “ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดังดอกไม้บาน

ภูเขาใหญ่กว้าง ดังสายน้ำจืดเย็น ดังนภาอากาศ อันบางเบา”)

อาศัยโพรงถ้ำ เป็นเรือนยามค่ำ นอนใจตั้งมั่น สวดมนต์ก่อนนอน ขอพรร่วมกัน ขอเทพเทวัญ ปกป้องคุ้มครอง
 วันหน้าได้ออก สู่โลกภายนอก อย่างที่ใจปอง แต่ในวันนี้ เราจะปรองดอง เป็นทีมพี่น้อง จึงจะพ้นภัย
 กบแหวกว่ายผลุบ โผล่ๆ ผลุบๆ โผล่ขึ้นทันใด มองเห็นลูกหมู อยู่ครบดีใจ รีบแจ้งทุกฝ่าย ให้มาช่วยกัน
 บอกลูกหมูป่า มาเกาะที่ป่า พวกกบอย่างฉัน จะพาเจ้าออก จากถ้ำหลวงพลัน เร่งเวลาให้ทัน ก่อนน้ำใหม่จะมา
 ลูกหมูสวมกอด กบน้อยตลอด ผ่านซอกหินผา ต้องมุดต้องลอด ลูกหมูหลับตา ตื่นตันอุรา ลูกหมูป่าปลอดภัย
 13 ลูกหมูป่า ติดถ้ำนานมา กลับบ้านดีใจ ขอขอบคุณทุกท่าน ทุกกำลังใจ ลูกหมูป่าพ้นภัย เพราะน้ำใจสามัคคี”

(ร้องเพลง “ดวงดาวน้อย ๆ พักผ่อนกาย พวกเราพักผ่อน พักผ่อนกาย”

และค่อย ๆ ปิดผ้าคลุมโต๊ะนิทาน)

นิทานสำหรับเด็กเล็กจะต้องจบลงด้วยความสุขทุกครั้ง เพื่อยืนยันเรื่อง “ความดี” และทุก
อย่างต้องนิ่ง ภาพความสุขต้องค้างอยู่ ดังนั้น เมื่อเล่านิทานจบลง แม่ครูค่อย ๆ ปิดผ้าลงคลุมโต๊ะนิทานอีกครั้ง
โดยจะต้องค่อย ๆ ปิดม่าน (ผ้าคลุมโต๊ะนิทาน) เพื่อทิ้งช่วงหลังจากนิทานจบ ให้เด็ก ๆ ยังคงจินตนาการกับ
เรื่องราวที่เพิ่งได้รับฟังไปต่ออีกสักนิด โดยที่ไม่มีการซักถามอะไรเด็ก ๆ หลังจากเล่านิทานจบ

ขณะที่เด็กฟังนิทาน เขากำลังสร้างภาพในจินตนาการ ขณะที่เราเล่าไปและหุ้มนิทาน
เคลื่อนไหวไป เด็กจะมีภาพในหัว เราควรจะให้เวลาให้ภาพนั้นค่อย ๆ จางหายไป เด็กจะมีบทสรุปที่ดี
ของตัวเอง แต่หากเรากลับถามเขาว่า “นิทานเรื่องนี้ว่าอย่างไร” ภาพในจินตนาการจะถูกดึงลงมาสู่โลกความ
จริงที่มีคำตอบ “ถูก” “ผิด” จากภาพที่กำลังจินตนาการ เขาก็ต้องหยุดฝันแล้วคิดว่าจะตอบว่าอะไรดี ตอบไปจะ
ถูกหรือผิด ดังนั้น คุณพ่อคุณแม่อย่าเพิ่งถามความเห็น เพราะเด็กกำลัง *take in* เราต้องรอให้เขาค่อย ๆ
เก็บสะสมประสบการณ์ไว้ก่อน

กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน

ช่วงเวลารับประทานอาหารเป็นจังหวะที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ “งานบ้าน” ให้เด็กได้มาก ตั้งแต่การทำอาหาร จัดโต๊ะ ทำความสะอาด เก็บล้าง เป็นต้น เพียงผู้ใหญ่มอบหมายหน้าที่ และเป็นตัวอย่างในการ “พาทำ” ไปด้วยกันอย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กสัมผัสและซึมซับเป็นวิถีชีวิตประจำวัน

ก่อนเวลารับประทานอาหารกลางวัน แม่ครูจะขอให้เด็กโตมาช่วยจัดโต๊ะอาหาร ซึ่งเด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ขั้นตอนการจัดโต๊ะอาหาร และเรื่องเช็ด (คณิตศาสตร์) คือ ชุดอุปกรณ์สำหรับ 1 คน ประกอบด้วย ผ้ารองจาน จาน ถ้วยชุป แก้วน้ำ ช้อนและส้อม

ขณะร้องเพลง แม่ครูจะเลื่อนตะกร้าไปให้เด็กแยกเก็บฝักรองจาน จาน และถ้วย ลงไปในตะกร้า

- เมื่อเก็บภาชนะและทำความสะอาดโต๊ะอาหารเสร็จแล้ว แม่ครูนำแม่เมตตา

“ขอมอบความรักของฉัน แต่ทุกสิ่งพลันในโลกนี้
พ่อแม่คุณครูเพื่อนมิตรไมตรี สรรพสัตว์และเทพยดา
ขอมอบความรักแด่แผ่นดิน ต้นไม้ลำธารท้องฟ้า
ให้อยู่ร่วมกันเอื้อสุขพึ่งพา ขอแม่เมตตาสิ้นทุกข์สุขเทอญ”

- หลังรับประทานอาหารเป็นช่วงที่เด็ก ๆ จะได้พักผ่อนตามอัธยาศัย ซึ่งในช่วงนี้จะมีพี่โตและน้อง ๆ อาสาสมัครหลายคนมาช่วยแม่ครูล้างจาน โดยแม่ครูใช้การ “พาทำ” ทำเป็นตัวอย่างและทำไปด้วยกัน ซึ่งเด็กจะเข้าใจความหมายของการทำงานบ้าน ว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำเป็นธรรมชาติ และเด็กจะรู้สึกอยากทำมากกว่าการที่ผู้ใหญ่สั่งเขาให้ไปล้างจานโดยให้เขาทำเองคนเดียว

กิจกรรมอำลา

แม่ครูจัดกิจกรรมอำลาที่เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ที่จะเป็น “ผู้ให้” ด้วยการแผ่เมตตาแบบเด็ก ๆ แบ่งปันความรัก ความสุข แก่สรรพสิ่ง และให้พ่อแม่บนถนนหนทาง เป็นการกระตุ้นเตือนว่าลูก ๆ จะเป็นผู้มี “หน้าที่” ดูแลพ่อแม่ด้วย เป็นกิจกรรมที่แม่ครูส่งลูก ๆ กลับบ้านด้วยความรู้สึกอึดอัดใจ

กิจกรรมสุดท้ายก่อนจะแยกย้ายกันกลับบ้าน

- แม่ครูชวนเด็ก ๆ ทุกคนมานั่งล้อมวงที่โต๊ะ และชวนเด็ก ๆ ร้องเพลง พร้อมทำท่อนิ้วมือประกอบเพลง

“นิ้วมือจ๋า ออกมาเต้นรำ สำราญใจจริงเอย

หนึ่งโยกซ้าย สองโยกขวา สามก้าวหน้า และสี่ถอยหลัง

ทำอะไรดี นิ้วก้อยน่ารัก คอยกักกัก หมุนไป หมุนมา

นิ้วมือจ๋า ออกมาเต้นรำ สำราญใจจริงเอยย...”

- แม่ครูคุยกับเด็ก ๆ ว่า “วันนี้เรามาพบกัน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เล่นด้วยกัน ทานข้าวด้วยกัน พวกเรามีความสุขมาก ก่อนที่จะจากกัน เรามาแบ่งปันความรัก ความสุข ของเด็ก ๆ ให้กับทุกสิ่งทุกอย่างเลยที่อยู่บนโลกนี้ ให้คุณพ่อคุณแม่ ให้กับเพื่อน ๆ ด้วย ได้ไหมคะ” จากนั้น แม่ครูชวนเด็ก ๆ แผ่เมตตา

“ฉันมีความสุขเล็ก ๆ ในใจฉัน ในใจฉัน ในใจฉัน
ฉันมีดอกไม้เล็ก ๆ ในใจฉัน”

“ขอมอบความรักของฉัน แต่ทุกสิ่งพลันในโลกนี้
พ่อแม่คุณครูเพื่อนมิตรไมตรี สรรพสัตว์และเทพยดา
ขอมอบความรักแด่แผ่นดิน ต้นไม้ลำธารท้องฟ้า
ให้อยู่ร่วมกันเอื้อสุขพึ่งพา ขอแผ่เมตตาสิ้นทุกซ่สุขทุกข์”

- แม่ครูกล่าวกับเด็ก ๆ ว่า “ขอให้เดินทางกลับบ้านปลอดภัย เป็นเด็กดีและเป็นเด็กที่น่ารักของทุกคน สวัสดิ์ค่ะ/ครับ” และกล่าวอำลาเด็กทีละคนด้วยเพลง “กุ๊ตบาย” ตามด้วยเรียกชื่อเด็ก ๆ ทีละคน

“good bye, good bye
fare you well, fare you well
รื่นเริง เบิกบานทั้งวัน ร้องเพลงบรรเลงด้วยกัน
good bye น้อง.... good bye น้อง.... good bye น้อง (จนครบทุกคน)
good bye ทุก ๆ คน”

- แม่ครูชวนเด็ก ๆ แต่ละคนเดินไปหาพ่อแม่ที่นั่งสังเกตการณ์อยู่โดยรอบ ให้ไปนอนตักพ่อแม่ก่อนกลับบ้าน พร้อมกับแม่ครูจะร้องเพลงกล่อมไปพลาง ๆ

“กล่อมลูกน้อยซิดใกล้ไม่ให้ห่าง	ลูกจงวางทุกข์ไม่ต้องกลัว
คำคืนบนนภามืดมัวตะวันลับลา	ลูกยาเข้านอนแม่จะกล่อมคอยเจ้าหลับ
ไม่มีความรักใดไหนจะเท่า	เท่ากับแม่รักเจ้านะลูกเอ๋ย
ลูกยังน้อยพ่อชื่นชมสมดังรักเจ้า	เมื่อเยาว์เจ้านอนพ่อจะกล่อมเคียงเจ้าอยู่”

“จันทร์เอยจันทร์เจ้า ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดงผูกมือน้องข้า
 ขอช้างขอม้าให้น้องข้าขี่ ขอเก้าอี้ให้น้องข้านั่ง
 ขอเตียงตั้งให้น้องข้านอน ขอละครให้น้องข้าดู
 ขอยายชูเลี้ยงน้องข้าเถิด ขอยายเกิดเลี้ยงตัวข้าเอง”

- ให้พ่อแม่พูดชื่นชมใน**สิ่งที่รู้สึกภาคภูมิใจในตัวลูก** คนละ 1 เรื่อง (ให้เรียกชื่อจริงลูกด้วย)
 - เมื่อเด็ก ๆ นอนตักพ่อแม่แล้ว ครูอุ้ยบอก “เด็ก ๆ ลูกขึ้นนั่งตัวตรง และคราวนี้ให้เปลี่ยนกัน ให้พ่อแม่เป็นฝายนอนหนุนตักลูกแทน” แล้วครูอุ้ยและแม่ครูก็ร้องเพลงกล่อมอีกรอบ
- จากการสังเกตในขณะทีครูอุ้ยบอกให้พ่อแม่หนุนตักลูก เด็กส่วนใหญ่จะมีอาการเขินอายและมีการส่งเสียงตื่นเต้น เด็กบางคนเอามือลูบหลังพ่อกับแม่เมื่อพ่อแม่นอนตักเหมือนกับเวลาที่พ่อแม่เคยปฏิบัติกับเขาอีกด้วย
- กิจกรรม “พ่อแม่หนุนตักลูก”** นี้ เป็นการให้เด็กได้มองมุมกลับ คือ ทุกครั้งที่เด็กนอนตักแม่ นั้นหมายถึงการที่เขาารู้สึกว่าเขาเป็นผู้ที่คอยปกป้องดูแล แต่เมื่อเขาเป็นฝายให้พ่อแม่หนุนตักบ้าง เขาจะเกิดความรู้สึกใหม่ ว่าเขาก็ต้องช่วยดูแลพ่อแม่ด้วยเหมือนกัน
- ยิ่งถ้าแม่ครูได้บอกเด็ก ๆ ก่อนปิดเทอมว่า “ปิดเทอมนี้ดูแลแม่ด้วยนะ” เด็กก็จะรู้สึกว่าเขามีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้ปิดเทอมนี้อาจจะเห็นลูก ๆ ลดความอแงลงบ้างก็ได้
- จบกิจกรรมอำลา ผู้ปกครองพาลูกกลับบ้าน “ขอให้เดินทางกลับโดยปลอดภัย สวัสดีค่ะเด็ก ๆ”

“คนไทยอายุที่จะชม แต่ชอบตำหนิลูกต่อหน้าญาติ หากรักก็ควรบอกว่ารักเขาไปเลย ไม่ต้องมาตำหนิเขาหรือทำเป็นแกล้งพูดอย่างอื่น ซึ่งไม่ตรงกับความรู้สึกจริงๆ” ดังนั้น จึงอยากให้พ่อแม่ชมลูกอย่างออกหน้าออกตาไปเลย เด็กจะได้รู้สึกว่าคุณชมเป็นเรื่องดี

เทคนิคคือ ต้อง**ชมเรื่องที่เกิดขึ้นจริงๆ** เด็กทำแล้วพ่อแม่**รู้สึกภูมิใจจริงๆ** อย่าชมเรื่องที่พ่อแม่คาดหวังให้เขาเป็น และตอนที่ชมควรเรียก “ชื่อจริง” ลูกด้วย เพราะชื่อเป็นสิ่งที่พ่อแม่ตั้งให้ลูก และตั้งใจให้เขาเป็นอย่างนั้น ลูกก็จะต้องทำตัวสมกับที่พ่อแม่ให้ชื่อมา และการเรียกชื่อจริงเป็นการเรียกสติให้เด็กกลับมารู้สึกตัวเองในปัจจุบันขณะมากขึ้น

สรุปบทเรียนเพิ่มเติม

แม่ครูแดง

- การทำกิจกรรมของเด็ก ๆ ในสัปดาห์ที่ 2 รู้สึกว่าราบรื่นกว่าสัปดาห์แรก ไม่วุ่นวาย เพราะเด็กที่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมครั้งก่อนมีความคุ้นเคยมากขึ้น และแม่ครูมีการวางแผนการทำงาน และมีการเตรียมอุปกรณ์ เตรียมสถานที่ เตรียมงานกันมากขึ้น ปรับจากปัญหาที่พบครั้งก่อน และแม่ครูต้องมาจัดเตรียมบ้านกันตั้งแต่เช้า
- ช่วงทำขนมปังในสัปดาห์ที่ 2 แม่ครูไม่ได้เตรียมแป้งให้เหมือนครั้งแรก แต่จะให้เด็ก ๆ เรียนรู้ขั้นตอนการทำ ตั้งแต่การจัดเตรียมวัตถุดิบทั้งหมด จะเห็นว่าตอนร่อนแป้ง เด็กบางคนจะเกร็งๆ แม่ครูก็ต้องเข้าไปจับมือแล้วบอกว่า “ทำไปเลยลูก ไม่ต้องกลัว”
- ตอนทานอาหารกลางวัน รู้สึกว่าครั้งที่ 2 นี้ เด็ก ๆ จะรอได้ดี พี่โตมาช่วยจัดโต๊ะอาหาร แจกผ้ารองจาน ถ้วยน้ำซุบ ซ้อน ส้อม ขณะที่พ่อแม่ก็รอได้ บางคนก็ตักอาหารเอง บางคนก็รอครูตักให้ แต่คราวนี้รสชาติอาจจะแปลกไปสำหรับเด็ก เด็กอาจยังไม่คุ้นชินกับอาหารของที่บ้านรัก เพราะหากเป็นเด็กของโรงเรียนจะตักข้าวใส่เฝือกกว่านี้ พอทานข้าวเสร็จจะกร่ำล่อยไป เด็กไม่ต้องลุก แต่ให้รอตะกร้ามาหาแทน ก็เป็นระเบียบเรียบร้อยดี

ครูอุ้ย

แม้ว่าเด็กบางคนจะงอแง ไม่สามารถเข้าร่วมทำบางกิจกรรมได้ พ่อแม่ก็ควรเปิดโอกาสให้ลูกมีพื้นที่และอยู่ในบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้ร่วมกับพี่ ๆ เพื่อน ๆ ได้ เพราะเด็กเล็กมีวิธีการเรียนรู้ด้วยกระบวนการลอกเลียนแบบ ที่อธิบายได้จาก “ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา” พ่อแม่จึงควรเปิดโอกาสให้ลูกๆ สัมผัสและสัมผัสสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อพัฒนาการเด็ก โดยมีผู้ใหญ่พาทำไปด้วยกันกับเด็ก ไม่ใช่สั่งให้ทำ หรือสาธิตการสอนแล้วให้เด็กทำ

- การดูแลเด็กตามแนวคิดอนุบาลแบบบ้าน คือ การจัดมุมในบ้านเป็นมุมของเล่น มุมครัว แล้วผู้ใหญ่ทำเป็นแบบ ในขณะที่เด็กทำ ผู้ใหญ่ก็ไม่ได้หนีไปไหน ต้องทำให้ดูและอยู่ด้วยกันกับเด็กๆ ตลอด ตัวอย่างเช่น การวาดรูป ทำขนมปัง ครูก็อยู่ด้วย ไม่ได้สาธิตแล้วให้เด็กทำ แต่ครูทำร่วมไปกับเด็ก ซึ่งตรงนี้นักวิจัยมักเข้าใจผิดกับคำว่า “ให้เด็กทำงานบ้าน” ว่าให้เด็กทำอยู่คนเดียว แต่ที่จริงแล้วผู้ใหญ่ต้อง

“พาทำ” เพื่อให้เด็ก “เห็นแบบและทำตาม” หรือ “เลียนแบบ” หากผู้ใหญ่ทำดี เด็กก็จะทำตามไปด้วย ไม่ใช่เป็นแม่ที่แกลงงานให้ลูกทำ แต่ว่าแม่จะต้องเป็นคนทำงานบ้าน ที่วางแผนไว้อย่างดี ลูกก็จะจับจ้องหว่านได้

เปรียบเทียบกับที่เราเขียนวงกลมที่เล็กที่สุดกับวงกลมที่ใหญ่ที่สุด ใหญ่มากจนไม่มีขอบเขต เปรียบเสมือนตัวเด็กที่อยู่ในวงกลมวงเล็กที่ใกล้ชิดตัวเขา วงกลมวงใหญ่คือ โลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งกว้างใหญ่มาก เด็กเรียนรู้ไม่หมด ดังนั้น เราจึงจำเป็นต้องสร้างวงกลมวงตรงกลางขึ้นมาให้เด็กได้เรียนรู้ เป็นพื้นที่ที่สอนเด็กได้ว่า “กวาดบ้านทำแบบนี้” “กินข้าวต้องกินให้หมด” “การกินข้าวมีขั้นตอนแบบนี้ลูก” อย่าให้เด็กไปในโลกกว้างแบบไปไม่เป็น แต่พ่อแม่ควรสร้างการเรียนรู้ผ่านวงกลมตรงกลาง ด้วยการพาทำ เพื่อให้เด็กอยู่ได้

- สิ่งหวังคือ พ่อแม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะนำเอาวิธีการดูแลและกระบวนการสร้างการเรียนรู้ที่อนุบาลบ้านรักทำ กลับไปทำที่บ้าน เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยาก

ครูหม่อม

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ จะเห็นบทบาทครูในการจัดการปัญหาได้ชัดเจน

- แม่ครูทั้งสองท่านทำหน้าที่เดิมตลอด ไม่ว่าเด็กจะแสดงอะไรออกมา ซึ่งทำให้เราไม่ใช่เข้าไปให้เด็กมาทดสอบ ครูฝั่งจะใช้การ**จัดสภาพแวดล้อมแทนการปรับพฤติกรรมเด็ก** เช่น เด็กแย่งของเล่นกัน ครูก็เอาของเล่นไปเก็บ คือง่าย ๆ แล้วจบ ตรงนี้เป็นวิธีการ **Kind but Firm** ที่เด็กไม่ต้องมาทดสอบครู หรือเผื่อพลั้ง มองหน้าครูก็รู้แล้วว่าต้องเป็นแบบนี้แน่ ๆ ซึ่งครูสามารถสร้างสมดุลและควบคุมตัวเองได้ดี นอกจากนี้ ครูทั้งสองท่านใช้การร้องเพลงในการเชื่อมโยงเข้าหาเด็ก และหากเห็นแล้วว่าเด็กมีพฤติกรรมไม่ดี ก็จะมองแล้วปล่อยผ่าน แล้วมาโฟกัสกับคนที่อยู่กับเรา พฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กก็จะหายไปเอง ซึ่งวิธีแก้ปัญหานี้ตรงกับทฤษฎีทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งว่า**หากเราไม่ให้ความสนใจกับสิ่งที่ไม่ดี เด็กคนนั้นก็จะพยายามหาสิ่งใหม่ ๆ มาแทน** เช่น หากเห็นครูกำลังสนใจเด็กกลุ่มหนึ่ง เขาก็จะกลับมาดูว่าเพื่อนทำอะไร
- ลูกดูแลตัวเองได้ดี โดยเฉพาะเมื่อไม่มีพ่อแม่คอยกำกับการเล่น เด็กก็จะเริ่มเล่นกันได้เงียบขึ้น และแม่ครูเป็นแบบที่ดี ใช้วินัยเชิงบวก ที่จะไม่หลอก แต่ใช้กิจกรรม**เบี่ยงเบนความสนใจ** อย่างเช่น เมื่อน้องจะเริ่มแย่งของกัน ครูจะชวนน้องออกไปเดินเล่น

คำถาม : ความท้าทายของเด็กที่มีต่อพ่อแม่กับครูจะต่างกันไหม พ่อแม่จะจัดการกับการทดสอบของลูกได้ไหม

ครูอุ้ย : พ่อแม่มักจะไม้อยู่กับปัจจุบันตลอด แต่มักจะโยกกับอดีต กับอนาคต เปรียบเทียบ มีความคาดหวัง ดังนั้น พ่อแม่จะจัดการลูกได้ยากกว่าครู ขณะที่ครู ไม่ได้เป็นพ่อแม่ แต่ก็ตั้งใจให้เขาเป็นคนดี ใจของครู จะเป็นแบบอีก คือ “ท่านะ ฉันจะไม่ปล่อยให้เธอเป็นแบบนี้หรอก” แล้วก็ตั้งใจให้ทำสิ่งที่ควรทำ หากครูมีขอบเขตที่ชัดและเข้ม เด็กจะไม่ค่อยวัดกำลังกับครู แต่ขอบเขตของพ่อแม่ไม่ชัดเจน เขาจึงวัดกำลังหรือท้าทายพ่อแม่ได้ตลอด

พ่อแม่อาจจะมีแรงไม่พอ อาจเป็นเพราะใจไม่สงบพอ สมาธิไม่แข็งแรงพอ ไม่มีแบบฝึกหัดสำหรับตนเองเพียงพอ เช่น พ่อแม่ต้องการจัดการอะไรสักอย่างในครอบครัว ทำไมลูกจัดการเราได้ทุกครั้ง แต่เราจัดการลูกไม่ได้ ส่วนหนึ่งคือใจไม่สงบพอ ชั่วโมงบินไม่พอ ทำได้ประเดี๋ยวก็หลุด ดังนั้น จึงต้องมีช่วงเวลาที่คุณแม่ควรจะมาคุยกันจริงๆ (โดยที่ลูกไม่ต้องมา) ว่าสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จคืออะไร

ครูหม่อม : ลูกจะรู้ว่าต้องเป็นพ่อแม่เท่านั้น ที่เขาจะทำลายทดสอบได้ คือ จะไม่เหวี่ยงกับคนอื่น เหวี่ยงกับพ่อแม่เท่านั้น แล้วทำยที่สุดที่เหวี่ยงๆ ไป มันเป็นการเรียก “ตัวตน” ของเขาด้วย เหมือนกับบอกว่า “ฉันอยู่ที่นี่ เอาใจฉันสิ” คือ พ่อแม่เป็นคนที่ได้รับสิทธิพิเศษตรงนี้ พ่อแม่ทำเหมือนครูได้ แต่เราต้องชัดว่าอยากได้อะไรจากลูก ขอบเขตต้องชัด และวิธีต้องไม่ขึ้นเสียง ไม่เปลี่ยนไปมา ธรรมชาติของเด็กจะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ เพราะเป้าหมายของเด็กชัดเจน พอเขาทำแบบนั้นไม่ได้ก็จะเปลี่ยนไปทำอีกอย่าง ทำให้พ่อแม่อาจจะถูกลูกจัดการ เปลี่ยนโฟกัสไปเรื่อย ๆ จนลืมไปว่าแล้วเข้าที่ทะเลาะกับลูกที่จะไม่ให้เขาทำในตอนแรกคืออะไร เราจะพยายามหาทุกวิถีทาง ไม่ว่าด้วยคำพูด การจัดสภาพแวดล้อม หรือการวางแผนต่างๆ เพื่อให้รู้จักนิยัยลูก